

Veldobservaties

Waarnemingen aan mieren

Margriet Hartman

Bruidsvlucht

Aan het eind van de middag van 17 augustus ben ik op het heideveld van Noord-Houtringe om bijen en wespen te inventariseren. Gister heeft het veel geregend, nu is het halfbewolkt, winderig en warm. Na het hele veld doorgeploegd te hebben, zit ik om 18:30 uur uit te rusten op een kaal stuk grond van zo'n 2 bij 4 meter tussen de struikhei.

Ik zie een insectenzwerm aankomen achtervolgd door ongeveer 10 paardenbijter-libellen. Er vallen mieren zonder achterlijf uit de lucht, prooien van de paardenbijters. Dan landt ineens de hele zwerm insecten op het kale stukje grond én bovenop mij. Het lijken er wel honderden. Ik zie zwart van de vliegende mieren. Lekker dichtbij dus om ze eens goed te bekijken. Het zijn mannetjes en vrouwtjes van de gewone steekmier (*Myrmica rubra*). De mannetjes (ietsje kleiner en donkerder) bespringen de vrouwtjes. Zelfs de achterlijflozen, die gewoon doorhobbelen, proberen te paren. Vrouwtjes slepen de parende mannetjes achter zich aan. Zodra ze los zijn, vliegen ze weg, hopen dat ze kunnen ontsnappen aan de paardenbijters die ze in de lucht opwachten. Als ze niet snel genoeg opvliegen worden ze weer belaagd door een ander mannetje. Dan volgt een lange struggle, maar het vrouwtje weet te ontsnappen. Eén keer is blijikbaar genoeg. Na een uur is het hele spektakel nog in volle gang.

Wat me verbaast is dat ik geen predatoren op de grond zie. Oh ja toch wel een bruine basterdzandloopkever (*Cicindela hybrida*).

Als ik een week later hier weer terugkom, zie ik meer dan 30 van die kevers en allemaal holletjes in de kale grond. Ha, de wet van de natuur: eten en gegeten worden.

Slavin?

De middag van 20 augustus ben ik op het heideveld van de Oude Tol. Om ca 18:30 uur zie ik weer een samenscholing van paardenbijters en jawel hoor uitvliegende mieren!

Dit keer van de gele weidemier (*Lasius flavus*). De nestjes liggen in de begraste kuil. Hier zie ik alleen

vrouwtjes uitvliegen, bewaakt door werksters.

Verderop naar het westen, waar de grote oude nesten tussen het pijpenstrootje liggen, zie ik nesten waar alleen mannetjes uitvliegen. Maar er zijn ook nesten waar mannen en vrouwen uitkomen. Met mijn simpele cameraatje foto's gemaakt. Helaas niet helemaal scherp, maar het geeft wel een mooi beeld: de lichtbruine vrouwtjes zijn vele malen groter dan de zwarte mannetjes (Fig. 1).

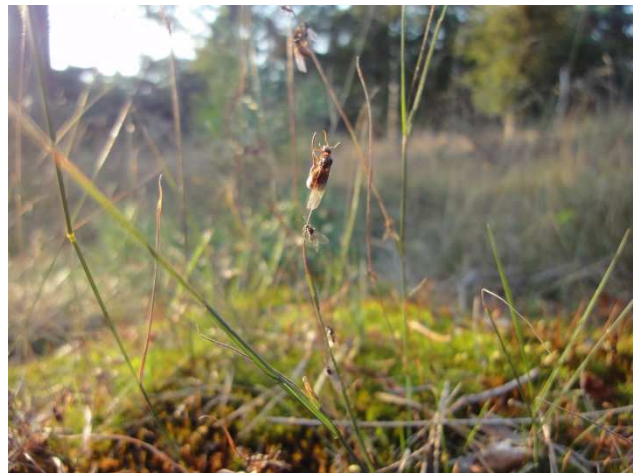

Fig. 1. Uitvliegende vrouwtjes en mannetjesmieren. Foto Margriet Hartman.

Hier gaat het er anders aan toe dan bij de gewone steekmier. De paring vindt plaats in de lucht. Later zie ik een paartje landen in een heidestruikje. Het mannetje bungelt ondersteboven aan het achterlijf van het vrouwtje. Het vrouwtje klimt omhoog en het mannetje laat los. Intussen hebben zich onder het struikje mieren verzameld: kleine knoopmirtjes en de grote bloedrode roofmier (*Formica sanguinea*), die ietsje kleiner is dan de toekomstige koningin van de gele weidemier.

Zodra het mannetje los is rennen de knoopmirtjes eropaf, maar gelukkig, het mannetje klimt omhoog en weet ternauwernood weg te vliegen. Het vrouwtje is echter minder gelukkig. Zij heeft direct na de paring haar vleugels afgebeten. Ze vallen op de grond en de knoopmirtjes gaan ermee vandoor. Maar zonder vleugels is het vrouwtje kwetsbaar. Ze wordt aangevallen door een bloedrode roofmier. Na een korte schermutseling sleept de roofmier haar prooi naar haar nest. Ik kan niet zien of de weidemier nog leeft. Zou ze meegenomen worden om slavin te worden en andere slavinnen te kweken voor de bloedrode roofmier of is het gewoon een lekker hapje?